

صلى الله عليه وسلم

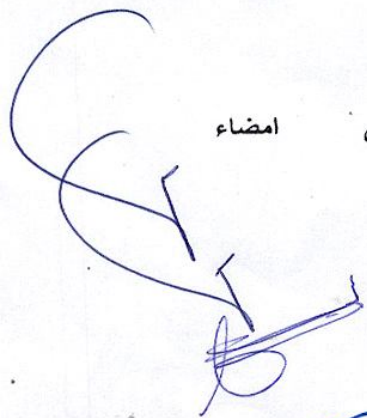

تائیدیه اعضای هیات داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه خانم / آقای مریم میرزایی تحت عنوان

تحلیل استعاره‌های حیثیت و حرور شناختی و معرفت شناختی مکتب اصفهانی در علم ادب

را از نظر فرم و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیشنهاد

می‌کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضاء
۱- استاد راهنما			
۲- استاد مشاور	<u>مریم میرزایی</u>		
۳- استاد ناظر	<u>رضا ادبی</u>		
۴- استاد ناظر			
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی			

آیین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاست‌های پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دانش‌آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهش‌های علمی که تحت عناوین پایان‌نامه، رساله و طرح‌های تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد زیر را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان‌نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آن‌ها متعلق به دانشگاه می‌باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقاله یا مقالات مستخرج از پایان‌نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجو مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان‌نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می‌باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش‌آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان‌نامه/ رساله نیز منتشر می‌شود نیز باید نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب، نرم افزار و یا آثار ویژه (اثری هنری مانند فیلم، عکس، نقاشی و نمایشنامه) حاصل از نتایج پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکده‌ها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکده‌ها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از معاونت پژوهشی دانشگاه و براساس آئین‌نامه‌های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافته‌ها در جشنواره‌های ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان‌نامه/ رساله و تمامی طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح از طریق معاونت پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این آیین‌نامه در ۵ ماده و یک تبصره در تاریخ ۸۷/۴/۱ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۸۷/۴/۲۳ در هیأت رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۸۷/۷/۱۵ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم‌الاجرا است.

«اینجانب مریم میرباقری دانشجوی رشته فلسفه و حکمت ورودی سال تحصیلی ۱۳۸۳ مقطع کارشناسی ارشد دانشکده علوم انسانی متعهد می‌شوم کلیه نکات مندرج در آئین‌نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهش‌های علمی دانشگاه تربیت مدرس را در انتشار یافته‌های علمی مستخرج از پایان‌نامه / رساله تحصیلی خود رعایت نمایم. در صورت تخلف از مفاد آئین‌نامه فوق‌الاشعار به دانشگاه وکالت و نمایندگی می‌دهم که از طرف اینجانب نسبت به لغو امتیاز اختراع بنام بنده و یا هر گونه امتیاز دیگر و تغییر آن به نام دانشگاه اقدام نماید. ضمناً نسبت به جبران فوری ضرر و زیان حاصله بر اساس برآورد دانشگاه اقدام خواهم نمود و بدینوسیله حق هر گونه اعتراض را از خود سلب نمودم»

نام و نام خانوادگی: مریم میرباقری

تاریخ و امضا: ۱۳۹۲/۰۶/۱۲

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیتهای علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱: در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲: در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه) عبارت ذیل را چاپ کند:

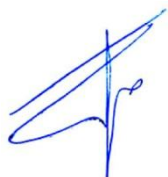
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد نگارنده در رشته فلسفه و حکمت است که در سال ۱۳۸۷ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی جناب آقای دکتر محسن کدیور و مشاوره جناب آقای دکتر محمد سعیدی مهر از آن دفاع شده است.»

ماده ۳: به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴: در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

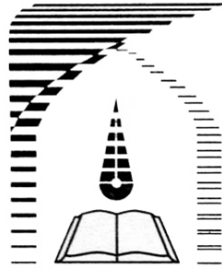
ماده ۵: دانشجو تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶: اینجانب مریم میرباقری دانشجوی رشته فلسفه و حکمت مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: مریم میرباقری

تاریخ و امضا: ۱۳۹۲/۰۶/۱۲

دانشگاه تربیت مدرس
دانشکده علوم انسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته فلسفه و کلام اسلامی

تحلیل انتقادی حیثیت وجود شناختی و معرفت شناختی
مقوله‌ی اضافه در فلسفه اسلامی

مریم میرباقری

استاد راهنما:

دکتر محسن کدیور

استاد مشاور:

دکتر محمد سعیدی مهر

اسفند ۱۳۸۷

چکیده:

مقوله‌ی اضافه در فلسفه‌ی اسلامی از دو حیث وجود شناختی و معرفت شناختی محل بحث و مناقشات فراوان بوده است.

اما از حیث اول؛ هرگونه موضعگیری در باب نحوه‌ی تحقق اضافه منوط به سه نوع بررسی است: اول روشن شدن تقسیماتی نظیر تقسیم مفهوم به اعتباری و حقیقی یا تقسیم به ذهنی و خارجی، تقسیم معقول به اول و ثانی و تقسیم محمول به بالضمیمه و خارج محمول، دوم بررسی معنای مضاف (صرف نظر از مقوله بودن آن)؛ که در این بخش قرابت معنایی میان وجود رابط و مقوله اضافه سبب پیدایش آراء مختلف در باب اتحاد یا تغایر این مفاهیم شده است؛ و هر رأی لوازم فلسفی خاص خود را دارد.

سوم بررسی اضافه به مثابه یک مقوله؛ از آنجا که احکام مقوله بر اقسام آن از جمله اضافه حمل می‌شود، لذا چنانچه مقولات، اقسام ماهیت و معقول اول قلمداد شوند مقوله دانستن اضافه خالی از دشواری نخواهد بود.

و از حیث دوم؛ در طول تاریخ فلسفه‌ی اسلامی دست کم دو تبیین از معرفت بر محور اضافه‌ی ذات طرفین شکل گرفته است: نظریه‌ی فخر رازی و نظریه‌ی سهروردی؛ که در اولی اضافه رکن اساسی تبیین معرفت است و در دومی یکی از ارکان و نه حتی مهمترین رکن. در هر دو نظریه علم اضافه‌ای است میان عالم و معلوم.

فخر رازی بر خلاف تلقی مشهور، اولاً علم را به کیف مع الاضافه تفسیر می‌کند و نه اضافه‌ی محضه، و ثانیاً منکر وجود ذهنی نیست و صورت حاصله در نفس را مضاف الیه علم می‌داند و ثالثاً تبیین وی برخلاف نظریه‌ی وجود ذهنی، در حوزه‌ی علم حضوری نیز جاری است. بر این اساس اکثر اشکالاتی که بر آن طرح شده است، وارد نخواهد بود، لذا تنها اشکالی که از سوی برخی قائلین وجود ذهنی می‌توان بر آن ایراد کرد انکار اتحاد عاقل و معقول است.

سهروردی نیز برخلاف تلقی مشهور، اولاً از اضافه‌ی اشراقی، اضافه‌ی علی طرف ساز را اراده ننموده است و ثانیاً تقسیم علم به حصولی و حضوری را با همین تعابیر برای اولین بار مطرح می‌نماید.

واژگان کلیدی: اضافه، مقوله، ادراک

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱.....	فصل اول: مقدمه و کلیات طرح تحقیق.....
۲.....	۱-۱. طرح موضوع.....
۳.....	۲-۱. تعریف مسئله و بیان سؤال اصلی تحقیق:.....
۴.....	۳-۱. بیان فرضیه‌ها.....
۵.....	۴-۱. هدف‌ها.....
۵.....	۵-۱. روش تحقیق.....
۵.....	۶-۱. پیشینه تحقیق.....
۶.....	۷-۱. سازماندهی تحقیق.....
۸.....	فصل دوم: مقوله‌ی اضافه، مباحث عمومی.....
۹.....	۱-۲. مقدمه.....
۹.....	۲-۲. مباحث عمومی مقولات.....
۹.....	۱-۲-۲. تعابیر از مقولات.....
۱۰.....	۲-۲-۲. وجه تسمیه مقولات.....
۱۱.....	۳-۲-۲. جایگاه بحث از مقولات.....
۱۲.....	۴-۲-۲. مقسم مقولات.....
۱۲.....	۱-۴-۲-۲. وجود.....
۱۳.....	۲-۴-۲-۲. ماهیت.....
۱۳.....	۳-۴-۲-۲. محمول.....
۱۳.....	۴-۴-۲-۲. معنی مفرد.....
۱۴.....	۵-۲-۲. شماره‌ی مقولات.....
۱۵.....	۶-۲-۲. اشعار و عبارات جامع مقولات عشر.....

- ۱۵ ۷-۲-۲. شرایط مقوله واقع شدن
- ۱۶ ۳-۲. جوهر
- ۱۶ ۱-۳-۲. جوهر نزد ارسطو
- ۱۷ ۱-۱-۳-۲. مراد از موضوع در تقسیم ارسطویی
- ۱۷ ۲-۱-۳-۲. واژه‌های دال بر جوهر در فلسفه‌ی ارسطو
- ۱۹ ۲-۳-۲. جوهر نزد فلاسفه‌ی مسلمان
- ۱۹ ۱-۲-۳-۲. وجه تسمیه جوهر
- ۱۹ ۲-۲-۳-۲. رسوم جوهر در فلسفه‌ی اسلامی
- ۲۱ ۳-۲-۳-۲. تقسیمات جوهر
- ۲۲ ۱-۳-۲-۳-۲. تقسیم جواهر به اولی و ثانوی
- ۲۳ ۱-۱-۳-۲-۳-۲. ارتباط این تقسیم با تشکیک
- ۲۴ ۲-۳-۲-۳-۲. تقسیم جوهر به جواهر خمسه
- ۲۵ ۴-۲. عرض
- ۲۵ ۱-۴-۲. عرض نزد ارسطو
- ۲۶ ۲-۴-۲. عرض نزد فلاسفه‌ی مسلمان
- ۲۶ ۱-۲-۴-۲. وجه تسمیه‌ی عرض
- ۲۶ ۲-۲-۴-۲. رسوم عرض
- ۲۸ ۳-۲-۴-۲. نحوه وجود عرض
- ۲۸ ۴-۲-۴-۲. اقوال درباره حقیقت و انواع "عرض"
- ۲۹ ۵-۲-۴-۲. عرض و عرضی
- ۳۰ ۶-۲-۴-۲. تقسیمات عرض
- ۳۱ ۱-۶-۲-۴-۲. مقوله‌ی کم
- ۳۱ ۲-۶-۲-۴-۲. مقوله‌ی کیف
- ۳۲ ۳-۶-۲-۴-۲. مقوله‌ی وضع

- ۳۲ ۴-۶-۲-۴-۲ مقوله‌ی این.....
- ۳۳ ۵-۶-۲-۴-۲ مقوله‌ی ملک.....
- ۳۳ ۶-۶-۲-۴-۲ مقوله‌ی متی.....
- ۳۴ ۷-۶-۲-۴-۲ دو مقوله‌ی فعل و انفعال.....
- ۳۴ ۵-۲ مقوله‌ی اضافه.....
- ۳۵ ۱-۵-۲ اطلاقات مضاف.....
- ۳۵ ۲-۵-۲ رسوم مضاف.....
- ۳۵ ۳-۵-۲ خواص دو مضاف.....
- ۳۶ ۱-۳-۵-۲ اشکال به ویژگی تکافو.....
- ۳۷ ۲-۳-۵-۲ پاسخ به اشکال.....
- ۳۷ ۱-۲-۳-۵-۲ پاسخ اشکال اول.....
- ۳۷ ۲-۲-۳-۵-۲ پاسخ اشکال دوم.....
- ۳۷ ۴-۵-۲ تقسیمات مضاف.....
- ۳۷ ۱-۴-۵-۲ متکرره و غیر متکرره.....
- ۳۸ ۲-۴-۵-۲ حقیقی و مشهوری.....
- ۳۸ ۳-۴-۵-۲ وابستگی مضافین به یکدیگر.....
- ۳۹ ۴-۴-۵-۲ نیاز به صفت حقیقی.....
- ۳۹ ۵-۴-۵-۲ خارجی و ذهنی.....
- ۳۹ ۶-۲ خلاصه و مرور.....
- ۴۲ فصل سوم: نحوه‌ی تحقق اضافه.....
- ۴۳ ۱-۳ مقدمه.....
- ۴۳ ۲-۳ تقریر محل نزاع.....
- ۴۴ ۱-۲-۳ دیدگاه اول: مراد از محمول بر یا مسلوب از اضافه.....

- ۴۵ ۱-۱-۲-۳. تقسیم معقول به اول و ثانی
- ۴۵ ۱-۱-۱-۲-۳. تقسیم ثنائی معقولات
- ۴۸ ۲-۱-۱-۲-۳. تقسیم ثلاثی معقولات
- ۴۸ ۳-۱-۱-۲-۳. ملاک‌های تقسیم معقولات به اولی و ثانیه
- ۴۸ ۱-۳-۱-۱-۲-۳. ملاصدرا: وجود ذهنی و عینی، وجود انضمامی و انتزاعی
- ۴۹ ۲-۳-۱-۱-۲-۳. ملاصدرا: اقسام سه گانه‌ی قضایا
- ۴۹ ۳-۳-۱-۱-۲-۳. حاج ملا هادی سبزواری: عروض و اتصاف
- ۵۰ ۴-۳-۱-۱-۲-۳. مرحوم مطهری: وجود رابط و محمولی
- ۵۱ ۵-۳-۱-۱-۲-۳. مرحوم مطهری: مسبوقیت به حواس
- ۵۱ ۲-۲-۲-۳. دیدگاه دوم: اضافه صرف نظر از مقوله بودن آن
- ۵۲ ۱-۲-۲-۳. تحقق اضافه با توجه به رسوم آن
- ۵۲ ۲-۲-۲-۳. نسبت میان اضافه و وجود رابط
- ۵۲ ۱-۲-۲-۲-۳. تقسیم وجود به رابط و محمولی
- ۵۳ ۱-۱-۲-۲-۲-۳. وجود محمولی
- ۵۳ ۲-۱-۲-۲-۲-۳. وجود رابطی
- ۵۴ ۳-۱-۲-۲-۱-۳. وجود رابط
- ۵۴ ۲-۲-۲-۲-۳. جایگاه بحث از وجود رابط
- ۵۵ ۲-۲-۲-۲-۳. تحقق عینی وجود رابط
- ۵۵ ۱-۲-۲-۲-۲-۳. تغایر تباینی
- ۵۹ ۳-۲-۲-۲-۳. تمایز مقوله‌ی اضافه از وجود رابط
- ۵۹ ۱-۳-۲-۲-۲-۳. آقای علی نوری (ره)
- ۶۰ ۲-۳-۲-۲-۲-۳. علامه طباطبائی (ره)
- ۶۰ ۲-۳-۲-۲-۲-۳. استاد جوادی آملی
- ۶۰ ۳-۲-۳. دیدگاه سوم: اضافه به مثابه یک مقوله

- ۶۱..... ۱-۳-۲-۳. مراد از مفهوم «مقوله».....
- ۶۱..... ۱-۱-۳-۲-۳. ارسطو.....
- ۶۳..... ۲-۱-۳-۲-۳. حکمای پیش صدرايي.....
- ۶۳..... ۱-۲-۱-۳-۲-۳. کندی.....
- ۶۴..... ۲-۲-۱-۳-۲-۳. فارابی.....
- ۶۴..... ۳-۲-۱-۳-۲-۳. اخوان الصفا.....
- ۶۵..... ۴-۲-۱-۳-۲-۳. ابن سینا.....
- ۶۶..... ۵-۲-۱-۳-۲-۳. سهروردی.....
- ۶۷..... ۶-۲-۱-۳-۱-۳. فخر رازی.....
- ۶۷..... ۷-۲-۱-۳-۲-۳. ابن رشد.....
- ۶۷..... ۸-۲-۱-۳-۲-۳. خواجه نصیر الدین طوسی.....
- ۶۸..... ۳-۱-۳-۲-۳. صدر المتألهين و اتباع وی.....
- ۶۸..... ۱-۳-۱-۳-۲-۳. ملاصدرا.....
- ۷۱..... ۲-۳-۱-۳-۲-۳. محقق سبزواری.....
- ۷۲..... ۳-۳-۱-۳-۲-۳. علامه طباطبائی.....
- ۷۳..... ۴-۳-۱-۳-۲-۳. مرحوم مطهری.....
- ۷۳..... ۵-۳-۱-۳-۲-۳. استاد مصباح یزدی.....
- ۷۴..... ۶-۳-۱-۳-۲-۳. آیه الله جوادی آملی.....
- ۷۴..... ۳-۳. جمع‌بندی.....
- ۷۵..... ۴-۳. ادله‌ی حکما بر نحوه‌ی وجود اضافه از نظر ایشان.....
- ۷۵..... ۱-۴-۳. ادله‌ی منکرین وجود خارجی اضافه.....
- ۷۵..... ۱-۱-۴-۳. دلیل اول.....
- ۷۶..... ۲-۱-۴-۳. دلیل دوم.....
- ۷۶..... ۳-۱-۴-۳. دلیل سوم.....

- ۷۶ ۴-۱-۴-۳. دلیل چهارم.
- ۷۶ ۵-۱-۴-۳. دلیل پنجم.
- ۷۷ ۶-۱-۴-۳. دلیل ششم.
- ۷۷ ۷-۱-۴-۳. دلیل هفتم.
- ۷۷ ۸-۱-۴-۳. دلیل هشتم.
- ۷۷ ۹-۱-۴-۳. دلیل نهم.
- ۷۷ ۲-۴-۳. ادله‌ی قائلین به وجود خارجی اضافه.
- ۷۸ ۱-۲-۴-۳. ادله‌ی ایجابی.
- ۷۸ ۱-۱-۲-۴-۳. دلیل اول.
- ۷۸ ۲-۱-۲-۴-۳. دلیل دوم.
- ۷۸ ۲-۲-۴-۳. رد ادله‌ی منکرین.
- ۷۹ ۱-۲-۲-۴-۳. رد دلیل اول.
- ۷۹ ۲-۲-۲-۴-۳. رد دلیل دوم.
- ۷۹ ۳-۲-۲-۴-۳. رد دلیل سوم.
- ۸۰ ۴-۲-۲-۴-۳. رد دلیل چهارم.
- ۸۰ ۶-۲-۲-۴-۳. رد دلیل ششم و هفتم.
- ۸۰ ۵-۳. خلاصه و مرور.

فصل چهارم: مقوله‌ی اضافه؛ محور تبیین‌های معرفت‌شناختی «نظریه‌ی فخر رازی» ۸۴

- ۸۵ ۱-۴. مقدمه.
- ۸۵ ۲-۴. نگاهی اجمالی به آراء فلاسفه‌ی مسلمان در باب تبیین معرفت.
- ۸۶ ۱-۲-۴. تفسیر علم به حصول صورت در نفس.
- ۸۶ ۱-۱-۲-۴. نظریه‌ی ماهوی یا وجود ذهنی.
- ۸۷ ۲-۱-۲-۴. نظریه‌ی شیخ.

- ۸۸ ۲-۲-۴. تفسیر علم به اضافه میان عالم و معلوم.....
- ۸۸ ۱-۲-۲-۴. تبیین فخر رازی از معرفت.....
- ۸۹ ۲-۲-۲-۴. تبیین سهروردی از معرفت.....
- ۹۰ ۳-۴. ریشه‌های نظریه‌ی معرفتی فخر رازی.....
- ۹۰ ۱-۳-۴. متکلمین اشعری.....
- ۹۱ ۱-۱-۳-۴. ابوالحسن اشعری.....
- ۹۱ ۲-۳-۴. ابوالبرکات بغدادی.....
- ۹۴ ۴-۴. کوتاه درباره‌ی امام فخر رازی.....
- ۹۵ ۵-۴. تبیین فخر رازی از معرفت.....
- ۹۵ ۱-۵-۴. تعریف علم.....
- ۹۷ ۱-۱-۵-۴. دلیل اول بر بداهت تصور علم.....
- ۹۷ ۲-۱-۵-۴. دلیل دوم بر بداهت تصور علم.....
- ۹۸ ۲-۵-۴. حقیقت علم.....
- ۹۸ ۱-۲-۵-۴. اقوال مختلف درباره‌ی تفسیر حقیقت علم.....
- ۹۸ ۱-۱-۲-۵-۴. تقسیم اقوال موجود در باب حقیقت علم بر مبنای کتاب المباحث
المشرقیه.....
- ۹۹ ۲-۱-۲-۵-۴. تقسیم اقوال درباره‌ی حقیقت علم، بر مبنای دو کتاب المطالب و
محصل.....
- ۱۰۱ ۲-۲-۵-۴. بررسی مفاد نظریه فخر رازی.....
- ۱۰۲ ۱-۲-۲-۵-۴. مراد از علم در نظریه‌ی فخر رازی.....
- ۱۰۳ ۲-۲-۲-۵-۴. مراد از اضافه در نظریه‌ی فخر رازی.....
- ۱۰۵ ۳-۲-۲-۵-۴. مراد از معلوم در نظریه‌ی فخر رازی.....
- ۱۰۶ ۳-۲-۵-۴. ارتباط نظریه‌ی اضافه و نظریه‌ی وجود ذهنی.....
- ۱۰۹ ۱-۳-۲-۵-۴. وجوه اختلاف نظریه اضافه و نظریه‌ی وجود ذهنی.....
- ۱۱۱

- ۶-۴. دلایل فخر رازی در اثبات نظریه‌ی اضافه ۱۱۳
- ۱-۶-۴. دلایل سلبی ۱۱۳
- ۱-۱-۶-۴. در رد قول فلاسفه مبنی بر سلبی بودن علم ۱۱۳
- ۲-۱-۶-۴. در رد قول فلاسفه مبنی بر حصول صورت در نفس ۱۱۴
- ۱-۲-۱-۶-۴. اشکالات مفهومی ۱۱۴
- ۲-۲-۱-۶-۴. اشکالات مصداقی ۱۱۴
- ۲-۶-۴. ادله‌ی ایجابی ۱۱۹
- ۷-۴. بررسی مناقشات نظریه‌ی معرفت شناختی اضافه ۱۱۹
- ۱-۷-۴. اشکالات فلاسفه به نظریه‌ی اضافه ۱۱۹
- ۱-۱-۷-۴. امتناع علم به معدوم ۱۱۹
- ۲-۱-۷-۴. امتناع اعتبار مطابقت در اضافه ۱۲۰
- ۳-۱-۷-۴. صفت وجودی نبودن اضافه ۱۲۱
- ۴-۱-۷-۴. تغییر در علم به تبع تغییر در معلوم ۱۲۲
- ۵-۱-۷-۴. تحقق قسمی علم بدون تحقق اضافه ۱۲۳
- ۶-۱-۷-۴. امتناع علم به ذات ۱۲۴
- ۷-۱-۷-۴. ابهام و عدم تحصیل اضافه‌ی منظور ۱۲۴
- ۸-۱-۷-۴. وابستگی علم به اعتبار معتبر ۱۲۵
- ۹-۱-۷-۴. امتناع تقسیم علم به تصور و تصدیق ۱۲۵
- ۱۰-۱-۷-۴. مغالطه‌ی اخذ ما بالعرض مکان ما بالذات ۱۲۶
- ۱۱-۱-۷-۴. علم باری تعالی ۱۲۶
- ۱۲-۱-۷-۴. انکار وجود ذهنی ۱۲۶
- ۲-۷-۴. پاسخ به اشکالات فلاسفه ۱۲۷
- ۱-۲-۷-۴. طرفین اضافه ۱۲۷
- ۱-۱-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال اول ۱۲۷

- ۱۲۸ ۲-۱-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال دوم.....
- ۱۲۸ ۳-۱-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال چهارم.....
- ۱۲۸ ۴-۱-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال پنجم.....
- ۱۲۹ ۵-۱-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال ششم و هشتم.....
- ۱۳۰ ۲-۲-۷-۴. نوع اضافه: حقیقی یا غیر حقیقی.....
- ۱۳۰ ۱-۲-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال سوم.....
- ۱۳۰ ۲-۲-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال هفتم.....
- ۱۳۱ ۳-۲-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال یازدهم.....
- ۱۳۱ ۳-۲-۷-۴. خلط میان وجوه مختلف بحث ادراک.....
- ۱۳۱ ۱-۳-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال نهم.....
- ۱۳۱ ۲-۳-۲-۷-۴. پاسخ به اشکال دوازدهم.....
- ۱۳۳ ۷-۴. پاسخ به اشکال دهم.....
- ۱۳۳ ۸-۴. بررسی نهایی.....
- ۱۳۳ ۹-۴. خلاصه و مرور.....
- فصل پنجم: مقوله اضافه، محور تبیین‌های معرفت شناختی «نظریه سهروردی»..... ۱۳۶**
- ۱۳۷ ۱-۵. مقدمه.....
- ۱۳۷ ۲-۵. ریشه‌های نظریه‌ی معرفتی سهروردی.....
- ۱۳۷ ۱-۲-۵. متکلمین.....
- ۱۳۸ ۲-۲-۵. ابوالبرکات بغدادی.....
- ۱۳۸ ۳-۵. کوتاه در باره‌ی سهروردی.....
- ۱۳۸ ۴-۵. تبیین سهروردی از معرفت.....
- ۱۳۹ ۱-۴-۵. علم الانوار و تبیین معرفت.....
- ۱۳۹ ۱-۱-۴-۵. حقیقت نور.....

- ۱۴۰ ۲-۱-۴-۵. تقسیمات نور
- ۱۴۱ ۴-۱-۴-۵. ارتباط نور و ادراک
- ۱۴۱ ۵-۱-۴-۵. ارتباط نور و مدرک
- ۱۴۲ ۶-۱-۴-۵. ارتباط نور و مدرک
- ۱۴۳ ۲-۴-۵. حقیقت علم نزد سهروردی
- ۱۴۴ ۳-۴-۵. مراد از حضور در تعریف علم
- ۱۴۶ ۴-۴-۵. تقسیمات در باب علم
- ۱۴۶ ۱-۴-۴-۵. بیان اقسام معقولات
- ۱۴۸ ۱-۱-۴-۴-۵. معقولات ذهنی یا اعتبارات عقلی
- ۱۴۹ ۲-۱-۴-۴-۵. معقولات عینی
- ۱۵۱ ۲-۴-۴-۵. بیان اقسام علم
- ۱۵۱ ۱-۲-۴-۴-۵. علم اشراقی
- ۱۵۱ ۱-۱-۲-۴-۴-۵. تعریف علم اشراقی
- ۱۵۱ ۲-۱-۲-۴-۴-۵. شرایط تحقق علم حضوری اشراقی
- ۱۵۲ ۱-۲-۱-۲-۴-۴-۵. نورانی بودن عالم و معلوم
- ۱۵۲ ۲-۲-۱-۲-۴-۴-۵. تحقق اضافه‌ی اشراقیه میان عالم و معلوم
- ۱۵۴ ۱-۲-۱-۲-۴-۴-۵. اضافه اشراقیه در حکمت متعالیه
- ۱۵۵ ۲-۲-۱-۲-۴-۴-۵. تفاوت‌های این دو تفسیر از اضافه‌ی اشراقیه
- ۱۵۵ ۲-۲-۴-۴-۵. علم صوری
- ۱۵۶ ۱-۲-۲-۴-۴-۵. نحوه مطابقت صورت و معلوم خارجی
- ۱۵۷ ۵-۴-۵. مقایسه میان نظر سهروردی و فخر رازی
- ۱۵۷ ۱-۵-۴-۵. وجوه اشتراک
- ۱۵۸ ۲-۵-۴-۵. وجوه اختلاف
- ۱۵۹ ۵-۵. دلایل سهروردی در اثبات نظر خود

- ۱۵۹ ۱-۵-۵. ادله‌ی علم حضوری اشراقی
- ۱۵۹ ۱-۱-۵-۵. دلیل اول
- ۱۶۰ ۲-۱-۵-۵. دلیل دوم
- ۱۶۱ ۳-۱-۵-۵. دلیل سوم
- ۱۶۲ ۲-۵-۵. ادله‌ی علم حصولی
- ۱۶۳ ۶-۵. خلاصه و مرور

فصل ششم: بحث و نتیجه‌گیری ۱۶۶

- ۱۶۷ ۱-۶. جمع بندی
- ۱۶۷ ۱-۱-۶. مقوله‌ی اضافه در حوزه‌ی وجودشناسی
- ۱۶۷ ۱-۱-۱-۶. رویکرد اول: مراد از محمول بر یا مسلوب از اضافه
- ۱۶۸ ۲-۱-۱-۶. رویکرد دوم: بررسی اضافه صرفنظر از مقوله بودن آن
- ۱۶۸ ۳-۱-۱-۶. رویکرد سوم: بررسی اضافه به مثابه مقوله
- ۱۶۹ ۲-۱-۶. مقوله‌ی اضافه در حوزه‌ی معرفت‌شناسی
- ۱۶۹ ۱-۲-۱-۶. نظریه‌ی فخر رازی
- ۱۶۹ ۱-۱-۲-۱-۶. معرفی نظریه‌ی فخر رازی
- ۱۷۰ ۲-۱-۲-۱-۶. مناقشات در باب نظریه
- ۱۷۱ ۲-۲-۱-۶. نظریه‌ی سهروردی
- ۱۷۲ ۲-۶. آزمون نهایی فرضیات
- ۱۷۲ ۱-۲-۶. فرضیه اول
- ۱۷۲ ۱-۱-۲-۶. بیان فرضیه
- ۱۷۲ ۲-۱-۲-۶. آزمون فرضیه
- ۱۷۳ ۲-۲-۶. فرضیه‌ی دوم
- ۱۷۳ ۱-۲-۲-۶. بیان فرضیه

۱۷۳		۲-۲-۲-۶. آزمون فرضیه
۱۷۳		۳-۲-۶. فرضیه‌ی سوم
۱۷۳		۱-۳-۲-۶. بیان فرضیه
۱۷۴		۲-۳-۲-۶. آزمون فرضیه
۱۷۴		۴-۲-۶. فرضیه‌ی چهارم
۱۷۴		۱-۴-۲-۶. بیان فرضیه
۱۷۴		۲-۴-۲-۶. آزمون فرضیه چهارم
۱۷۶		فهرست منابع و مآخذ
۱۸۰		چکیده انگلیسی

فصل اول:

مقدمه و کلیات طرح تحقیق

۱-۱. طرح موضوع

تبیین معرفت از دیر باز یکی از دغدغه‌های حکیمان بوده است. فلاسفه مسلمان در مواجهه با سؤال از ماهیت علم دست کم دو گونه پاسخ ارائه نموده‌اند: اول تفسیر علم به حصول صورت، و دوم تفسیر علم به اضافه میان عالم و معلوم. قول اول شامل دو نظریه‌ی وجود ذهنی و شبیح می‌شود و قول دوم شامل نظریه‌ی فخر رازی و نظریه سهروردی در باب ادراک. مقبولیت و توانایی‌های نظریه‌ی وجود ذهنی، سبب شده است سایر آراء چنانکه باید و شاید دیده نشوند و در نتیجه ارزیابیها و داوریها درباره‌ی آنها چندان واقع بینانه و منصفانه نباشد.

اضافه دانستن علم، ریشه در آراء متکلمان به ویژه ابوالحسن اشعری دارد؛ لکن پردازش فلسفی آن به عنوان یک نظریه، اولین بار توسط امام تشکیک، فخر رازی صورت گرفت.

نکته‌ای که به بررسی این نظریه معرفتی اهمیت و ضرورت می‌دهد این است که انتقادات حکما بر این نظریه نشان می‌دهد که آنان قائل به اضافه را منکر وجود ذهنی می‌دانند. در حالیکه اساساً فصلی در فلسفه که مستقلاً از وجود ذهنی بحث کند اولین بار توسط قائل این نظریه یعنی امام فخر رازی تألیف شد.

توضیحاتی که فخر رازی در باب نظر خود می‌دهد از این قول یک نظریه قابل دفاع ساخته است که دست کم ارزش تجدید نظر و یک داوری دوباره اما منصفانه را دارد.

از سویی محور این تبیین از معرفت «اضافه» است که یکی از مقولات دهگانه‌ی ارسطویی می‌باشد. فهم دقیق و عمیق این نظریه، و نیز تحلیل مناقشاتی که در باب آن صورت گرفته است، بدون بررسی مفصل مقوله اضافه و اساساً مقولات ممکن نخواهد بود. به تعبیر دیگر از آنجا که فلاسفه‌ی ما در